«Тасдиқ мекунам»
Ректори Донишгоҳи аграрии
Тоҷикистон
ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур
д.и.к, профессор, узви вобастаи
Академияи илмҳои кишоварзии
Тоҷикистон
Махмадёрзода Усмон Маъмур
____
“_____”______________с.2022

ХУЛОСАИ ШӮРОИ ОЛИМОНИ ДОНИШГОҲИ АГРАРИИ ТОҶИКИСТОН БА НОМИ ШИРИНШОҲ ШОҲТЕМУР

оид ба кори диссертатсияии Гулов Аҳлиддин Боймуродович дар мавзуи: «Арзёбии захираҳои обӣ ва технологияи обёрии қатрагии боғи себи интенсивии ҷавон дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон» (дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур ва ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ситабр Агро”) барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.02 - Мелиоратсия, барқарорсозӣ ва ҳифзи замин ба Шӯрои диссертатсионии 6D. КОА- 059 пешниҳод карда мешавад.

Гулов Аҳлиддин Боймуродович дар мавзуи «Арзёбии захираҳои обӣ ва технологияи обёрии қатрагии боғи себи интенсивии ҷавон дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон» (дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур ва ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ситабр Агро”) корҳои илмиашро барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.02 - Мелиоратсия, барқарорсозӣ ва ҳифзи замин ба сомон расонидааст. Бинобар ин факултети гидромелиоративии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба Шириншоҳ Шоҳтемур хулосаи зеринро пешниҳод менамояд.

Гулов Аҳлиддин Боймуродович, соли 2007 ба Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба Шириншоҳ Шоҳтемур ба факултети гидромелиоративӣ дохил шуда, онро соли 2012 аз рӯйи ихтисоси 740501- (Мелиоратсия таҷдидсозӣ ва ҳифзи замин) хатм намудааст.

Аз моҳи январи соли 2014 сар карда таҳти роҳбарии доктори илмҳои кишоварзӣ, профессори кафедраи истифодабарии системаҳои

гидромелиоративии факултети гидромелиоративӣ Раҳматиллоев Раҳмонқул ҳамчун унвонҷӯ дар мавзуи «Арзёбии захираҳои обӣ ва технологияи обёрии қатрагии боғи себи интенсивии ҷавон дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон» (дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур ва ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ситабр Агро”) кори диссертатсиониро иҷро намуд.

Дар тули унвонҷӯ буданаш ба ӯ шаҳодатномаҳо оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ аз ҷониби Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон дода шуданд:

- таърих ва философияи илм-аз 28.05.2019;
- забони хориҷӣ (англисӣ) - аз 30.05.2019.

Ҳолати асосии диссертатсия дар шӯрои олимони донишгоҳ санаи 31.10.2022 дида баромада шуд.

Мақсади таҳқиқоти кори диссертатсионӣ дар таъмини тавозуни гидроэкологӣ дар истифодаи захираҳои об, таҳияи технологияи обёрии боғи себи интенсивӣ, истифодаи устувор ва нигоҳдории ин система ва истифодаи самараноки захираҳои об ва замин дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад

Объекти таҳқиқоти кори мазкур – маҷрои шохобҳо ва заминҳои обёришуда ва обёришаванда дар болооби дарёи Кофраниҳон, боғи себи интенсивии масоҳаташ 10 га, ки мансуб ба ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди «Ситабр Агро» - и хоҷагии таълими Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон мебошад.

Предмети таҳқиқоти кори зикргардида – Баҳодии гидрологӣ ва гидроэкологии шохобҳои ҳавзаи болооби дарёи Кофарниҳон ва омӯзиши эвапотранспиратсия, тавозуни об ва технологияи обёрии боғи себи ҷавони интенсивӣ дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон ҳангоми обёрии қатрагӣ.

Навгонии илмии таҳқиқот дида мешаванд ва дар бандҳои зерин иникос ёфтаанд:

Мутобиқи ихтисоси 06.01.02 - Мелиоратсия, барқарорсозӣ ва ҳифзи замин дар самти:

- баҳодиҳии шароити табиӣ-иқлимӣ ва ноҳиябандии агроландшафти болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон барои ҷойгир кардани боғҳо ва пешгӯии ҳосили онҳо;

- баҳодиҳии шароити гидрологии ташаккулёбии захираҳои обӣ ва баҳодиҳии сифати онҳо барои истифодаи обёрии қатрагӣ;

- таҳлили ҳисобҳои тавозуни об бо мақсади истифодаи гидроэколигии устувор ва истифодаи манбаъҳои захираҳои обии болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон барои рушди обёрии заминҳо;

- муқаррар намудани эвапотранспиратся, меъёри обёрӣ ва қоидаҳои истеъмоли оби боғи ҷавони интенсивӣ дар давраи нашъу намо ҳангоми обёрии қатрагӣ;

- муайян кардани расиш, рушд ва ҳосилнокии боғи интенсивии ҷавон ҳангоми обёрии қатрагӣ;

- таъсиси минтақаи таҷрибавии технологияи истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ва самаранокии иқтисодии системаи обёрии қатрагии боғ дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон.

Арзиши назариявии таҳқиқоти кори диссертатсионӣ муайянсозии равандҳои ташаккулёбии гидрологии шохобҳои болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон вобаста ба сарчашмаи таъминоти онҳо аз захираҳои об. Тақсимоти агроландшафтии қисмати болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон вобаста ба ноҳиябандии ҳарорати ҳаво, боришот, баландии ҷойгиршавии минтақаҳои агроландшафтӣ аз сатҳи баҳр, истифодабарии нури офтоб ва пешгӯии ҳосилнокии боғи себ.

Арзиши амалии таҳқиқот асосноккунии илмӣ ва амалии ташаккул ва истифодаи захираҳои об, бо назардошти таъминоти мувозинати гидроэкологӣ, инчунин таҳияи технологияи инноватсионии таъмини об, дар мисоли обёрии қатрагии боғҳо дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон пешниҳод шудааст.

Муқаррар карда шудааст, ки захираҳои оби болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон барои истифодаи васеи обёрии қатрагӣ мувофиқанд. Барои нигоҳ доштани речаи табиии дарёҳо ва устувории гидроэкологии онҳо ҳисобҳои тавозуни об бо назардошти афзоиши майдонҳои истифодаи обёрии қатрагӣ анҷом дода шуданд.

Дар натиҷа исбот карда шудааст, ки сарфаи об ҳангоми обёрии қатрагӣ дар муқоиса бо обёрии ҷӯякҳо аз 1,44 то 2,49 баробар кам шуда, ҳосилнокии меваҳои себ то 2,25 маротиба меафзоянд.

Мувофиқи натиҷаҳои таҳқиқот гидромодули даҳрӯза ва вобастагии эмпирикӣ барои муайян кардани оғози давраи обёрӣ, вобаста аз таъминоти боришот ба солҳои рушд (1-4 сол) ба даст оварда шуданд.

Аҳамияти амалӣ дар таҳияи пешниҳодҳои мушаххас оид ба рушди обёрии қатрагӣ дар болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон, коҳиш додани ҳаҷми обгирӣ ва кам кардани талафи об, истифода ва нигоҳдории системаҳои обёрии қатрагӣ барои боғи интенсивӣ мебошад.

Технологияи таҳияшуда дар масоҳаташ 10 га боғи себи интенсивии ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди "Ситабр Агро"-и шаҳри Ҳисор ҷорӣ карда шуд. Тавсияҳо оид ба натиҷаҳои тадқиқот ба Институти лоиҳакашии Тоҷикгипроводхоз пешниҳод карда шуданд ва онҳо дар тартиб додани лоиҳаҳои обёрии қатрагии боғи интегнсивӣ дар мавзеъи Сайёди ноҳияи Данғара истифода бурда шудаанд.

Усулҳои таҳқиқот: Таҳқиқоти мо ба усули муназзам асос ёфта буд. Бо дарназардошти гуфтаҳои боло, технологияи обёрии қатрагии боғи интенсивӣ ҳамчун системаи ягонаи ба ҳам пайвастани амалҳои табиӣ, муҳандисӣ, техникӣ ва агротехникӣ бо назардошти тавозуни обӣ, ғизоӣ, меҳнатӣ ва энергетикӣ ҳисобида мешавад. Дар таҷрибаҳои мураккаб усулҳои гуногуни таҳқиқот истифода шуданд: усули ба нақша гирифташудаи таҷрибавӣ – истеҳсолӣ; ҷамъбасти назариявии натиҷаҳои бадастомада ва арзёбии мувофиқати моделҳои математикӣ бо истифода аз барномаи компютерии Excel; таҳияи технологияи обёрии қатрагӣ; татбиқи он ва арзёбии самаранокӣ бо усули дисконтӣ.

Усули асосии таҳқиқот таҷрибаҳои саҳроӣ буда дар шароити таҷрибавӣ-истеҳсолӣ гузаронида шуд. Дар он реҷаҳои обии боғи себи ҷавон ҳангоми обёрии қатрагӣ, инчунин тамоми амалҳо барои истифода ва нигоҳдории системаи обёрии қатрагӣ дар масоҳаташ 10 га ва коркарди маълумот бо усули оморӣ- вариатсионӣ омӯхта шуданд.

Саҳми шахсии муаллиф: кор шахсан аз тарафи муаллиф иҷро гардида, дар таҳлили адабиёти илмӣ, пешниҳоди мақсад ва вазифаҳо барои кори рисолаи илмӣ, коркард ва натиҷаҳои ба дастомада, таҳияи хулоса ва муқарраroти рисола иборат мебошад. Коркард ва таълифи диссертатсия шахсан аз тарафи унвонҷӯ анҷом дода шуда, натиҷаи таҳқиқот кори мустақилонаи ӯ мебошад. Дар тӯли ҳама давраҳои иҷрои кори таҳқиқотӣ, ки асоси диссертатсияи мазкурро ташкил медиҳад, муаллиф иҷрокунандаи таҳқиқот буд.

Мувофиқати рисола бо шиносномаи ихтисоси илмӣ: Кори диссертатсионӣ бо шиносномаи илмии ихтисоси 06.01.02 - Мелиоратсия, барқарорсозӣ ва ҳифзи замин бо бандҳои зерин мувофиқат менамояд:

3. Усулҳо ва тарзҳои таҳқиқоти мелиоратсияи замин, таъсири онҳо ба хосияти ҷузъҳои табиии, рушд, амалкунӣ ва устувории геосистема (ландшафтҳо). Асосноккунии зарурияти намудҳои комплексии мелиоратсия ва нақши он дар бунёди ладшафтҳои маданӣ, ки дар он ҳамоҳангсозии фаъолияти инсон ва ҳолати табиат, дар бунёди

агроландшафтҳои маданӣ, ҳамчун захираи технотабиии баркароркунандаи муҳим ва экосистемаи муҳитсозанда.

4.Таҳқиқоти обталабии зироатҳои кишоварзӣ, коркарди реҷаи обёрӣ ва хушконӣ дар минтақаҳои гуногуни табиӣ, таҳқиқоти ҷиҳатҳои хоси агротехникии зироатҳои кишоварзӣ, системаи зироаткорӣ дар заминҳои мелиоративӣ.

7. Таҳқиқоти тарзҳо ва техникаи обёрӣ ва хушконии замин, тарзҳои пешқадами мелиоратсияи захирасарфакунанда ва табиатҳифзкунанда, бунёди системаи мукаммали муҳандисию мелиоративӣ.

24.Таҳқиқоти тарзҳо ва воситаҳои техникии истифодабарии системаҳои муҳандисии мелиоративӣ ва системаҳои муҳандисии экологӣ, таъмир, азнавсозӣ, автоматикунонии кори онҳо, баланд бардоштани эътимоднокии тарзҳои идоракунии оқилонаи онҳо.

Интишороти натиҷаҳои диссертатсия: Дар самти натиҷаҳои диссертатсия 6 мақолаи илмӣ дар маҷалаҳои аз ҷониби Комиссияи олии атестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия дода шуда ва 7 мақолаи илмӣ дар маҷмӯи маводҳои конференсияҳо ба табъ расидаанд. Инчунин, натиҷаҳои илмӣ – таҳқиқотӣ оид ба технологияи обёрии қатрагии боғи себи интенсивӣ дар ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ситабр Агро” истифода бурда шуда аст. Тавсияҳо оид ба обёрии қатрагӣ аз ҷониби институти лоиҳакашии Тоҷикгипроводхоз ҳангоми лоҳиҳакашии системаи обёрии боғҳои интенсивӣ исифода бурда мешаванд. Инчунин натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ҳангоми дарсҳои маърӯзавӣ ва амалӣ аз фанҳои мелиоратсия, таҷдидсозӣ ва ҳифзи замин ва истифодабарии системаҳои гидромелиоративӣ истифода бурда мешаванд.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Кори диссертатсонӣ аз муқаддима, шаҳри адабиёт, қисмҳои методӣ ва таҷрибавӣ, муҳокимаи натиҷаҳо, хулосаҳо, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва замима иборат аст. Рисола дар 175 саҳифаи матни компютерӣ пешниҳод шуда, аз 43 ҷадвал ва 39 расм иборат аст. Рӯйхати адабиёти истифодашуда 200 номгӯйро ташкил медиҳад.

Дар асоси маълумотҳо оид ба кори диссертатсионии Гулов Аҳлиддин Боймуродович дар мавзуи: «Арзёбии захираҳои обӣ ва технологияи обёрии қатрагии боғи себи интенсивии ҷавон дар шароити болооби ҳавзаи дарёи Кофарниҳон» (дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур ва ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ситабр Агро”) барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.02 - Мелиоратсия, баркарорсозӣ ва ҳифзи замин

ба Шӯрои диссертатсионии 6D. КОА- 059 назди Институти масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон тавсия дода мешавад.

Хулоса дар ҷаласаи кушоди Шӯрои олимони Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур муҳокима ва қабул карда шуд.

Дар ҷаласа 34 нафар иштирок доштанд. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор” – 34 нафар, “муқобил” – нест, “бетараф” – нест

Протоколи № 3 аз 31 октябри соли 2022.

Раиси ҷаласа,
доктори илмҳои кишоварзӣ,
профессор, узви вобастаи Академия
илмҳои кишоварзии Тоҷикистон Маҳмадёрзода У.М.

Котиби шӯрои олимон,
номзади илмҳои техникӣ, дотсент Ҳоҷиев Б. Б.

Мукарризони холис, мудири кафедраи мелиоратсия таҷдидсозӣ ва ҳифзи замин Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур
н.и.т., дотсент Пулатов Ш.Я.

Мукарризони холис, Ходими калони илмии муассисаи давлатии Тоҷик НИИГиМ-и Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон,
номзади илмҳои техникӣ Камолидинов А.

Имзоҳои д.и.к, профессор, узви вобастаи Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон Маҳмадёрзода У.М., н.и.т, дотсент Ҳоҷиев Б.Б.-ро

тасдиқ мекунам:
Сардори шуъбаи таъминоти
ҳуқуқӣ ва кадрҳои
Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон
ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур Раджабова Н.А.

Имзои Пулатов Ш.Я. - ро
тасдиқ мекунам:
Сардори шуъбаи таъминоти
ҳуқуқӣ ва кадрҳои
Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон
ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур Раджабова Н.А.

Имзои Камолидинов А.-ро
тасдиқ мекунам:
Сардори шуъбаи таъминоти
ҳуқуқӣ ва кадрҳои муассисаи
давлатии Тоҷик НИИГиМ,
Вазорати энергетика ва захираҳои оби
Ҷумҳурии Тоҷикистон Назарова Ҳ.Т.